

Om Tipperne og Værnengene

Historien

Tipperhalvøen er dannet over en 200-300 årig periode fra 1600-tallet, ved en kombination af sandflugt og marskdannelse. For at begrænse den stærke sandflugt opførte beboerne i Sdr. Bork omkring år 1800 diger, kaldet "værn", af stave, tang og lyng, ligesom de plantede hjelme.

Halvøen er i dag delt i to. Den nordlige del, **Tipperne**, er et fuglereservat, der blev fredet i 1928. Den sydlige del af halvøen, **Værnengene** er privat ejet og blev fredet i 1974. Tipperskellet er fremkommet ved, at man har trukket en linje fra Lønborg Kirke til det dengang sydligstliggende hus på Holmsland Klit. Navnet Tipperne menes at stamme fra ordet *tip*, der betyder en bevoksning af græstuer.

Naturen

Halvøens fortid kan ses ved tidevandets render (loer), og de pletvise rester af den oprindelige strandengsflora der stadig findes — kveller, annelsgræs og harrild. Naturen på halvøen er en blanding af den oprindelige strandeng, ferskeng og hedemose. Slåning og afgræsning med kreaturer sørger for, at området holdes lysåbent og ikke gror til i tagrør og pil. Der er gennem tiden foretaget en del ornitologisk forskning, samt andre videnskabelige undersøgelser, over det særlige plante-, dyre- og insektliv.

Kort og turforslag v/ Bjålum Klit

Turen starter fra **Sydladen**, hvor der er parkeringsmulighed. Man går herfra ca. 50 m nordpå til sti til venstre (grøn stiskilt), og fortsætter ad stien hele vejen rundt om Bjålum Klit. Hvor stien drejer sydpå og følger noget af *Nymindestrømmen*. Når man kommer tilbage til asfaltvejen ligger **Sydladen** ca. 500 m nordpå. Turen er ca. 6 km lang og tager en god time at gå. Se markering af start på kortet.

Et besøg værd

Nordladen

I Nordladen findes en udstilling der giver en indføring i det unikke område. Her findes **flotte illustrationer** af årets gang over fuglelivet samt fortællinger om landskabet, hytterne og jagten gennem tiderne. Af faciliteter findes parkering, foldere og adgang til to handicapvenlige toiletter.

Værntårnet

I sommeren 2021 blev det nye fugletårn, Værntårnet, indviet. Der har været et ganske særligt samarbejde om tårnet mellem lodsejerne i Værnselskabet, Dansk Ornitologisk Forening (DOF), Danmarks Naturfredningsforening (DN) og kommunen. I tårnet er der mulighed for at spise madpakker både oppe, med udsigt, eller nede i læ. Der findes også borde og bænkesæt foran, og i området ved Værntårnet. Tårnet er næsten **11 meter** højt.

Et fantastisk fugleliv

Tipperne og de tilstødende områder (Værnengene) er yderst værdifuldt for rastende og ynglende fugle. Åbne, våde enge er vigtige levesteder fordi mosaiklandskaberne er fri for forstyrrelser og er rige på både føde og ideelle redepladser. Den internationale betydning for fuglelivet gør, at området omkring Tipperne er udpeget som et EU-fuglebeskyttelsesområde. Der er på enkelte år observeret over 160 forskellige fuglearter!

Trækfuglene kan opleves i foråret og om efteråret. Efterårstrækket foregår fra slutningen af oktober, mens forårstrækket finder sted i april-maj. I løbet af foråret og efteråret optræder der i området hyppigt flokke på op til 10.000 kortnæbbede gæs! De slår sig ned for at hvile ud og æde græs. Man kan også opleve andre trækkende andefugle såsom knortegås, bramgås, blisgås, krikand, gråand, skeand, spidsand og hvinand. Blandt vadefuglene er den almindelige ryle langt den talrigeste og kan også observeres i flokke på op til 10.000 fugle. Derudover optræder hyppigst regnspove, lille kobbersneppe, hjejle, strandhjejle og dobbeltbekkasin.

Hele året kan man møde viben, som yngler på engene. I marts-april kan man være heldig at støde på den sky, men yderst karismatiske skestork (forside).

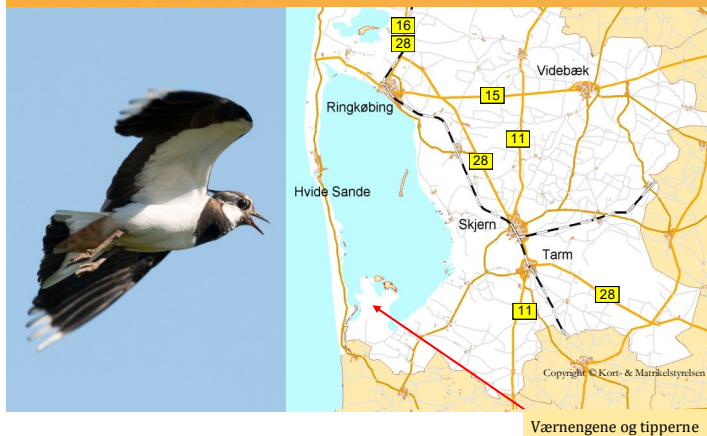

Om færdsel

Vis stort hensyn til de fantastiske fugle - nyd dem på afstand.

Særligt for Tipperne

Tipperne (den øverste del af halvøen) er Naturstyrelsens område. Her forefindes et madpakkerum kaldet Tipperhuset, et fugletårn og toiletter ved Tipperne. Der er også mulighed for at gå ad en ca. 2 km lang natursti. Frem til Tipperhuset fra indgangen, er al færdsel kun tilladt i bil. Af hensyn til fuglelivet må hunde ikke medbringes til Tipperne, ligesom der er begrænset adgang. Åbningstider og andre adgangsforhold kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside: www.nst.dk

Ved kommentarer til folderen, udstillingen, Værntårnet eller andet, kontakt: Skov- og Landskabsingeniør, Poul Gregersen på tlf.: 23603634

Ringkøbing-Skjern Kommune

Kultur, Natur og Fritid
Land, By og Kultur
Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing

Tlf.: 99 74 15 15
E-mail: land.by.kultur@rksk.dk

Værnengene

Juli 2021

NATURENS RIGE
Ringkøbing-Skjern Kommune